DOI: https://doi.org/10.31392/NZ-udu-163.2025.16
УДК 37.01:004.9(373.3) +37.01.03

Старжець В. І., Левдер А. І.

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ ЗА КОМПЕТЕНТНІСНИМ ПІДХОДОМ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Впровадження ефективних методів навчання є ключовим фактором для забезпечення високої якості освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти. Особливу роль відіграють методи самостійного навчання, які активізують пізнавальну діяльність учнів, сприяють розвитку критичного мислення та самостійної освітньої діяльності.

У статті розглядаються сучасні підходи до застосування методів самостійної пізнавальної діяльності на уроках історії, що спрямовані на оптимізацію освітнього процесу та підвищення зацікавленості учнів. Метою дослідження є аналіз освітніх технологій, методичних прийомів і засобів, що сприяють ефективному розвитку навичок самостійної навчальної діяльності учнів на уроках історії в контексті компетентнісного підходу Нової української школи.

Визначено основні переваги методів самонавчання, які можуть бути використані для стимулювання комунікаційних навичок, розвитку критичного мислення та творчого потенціалу школярів. Проаналізовано організацію самостійної навчальної діяльності на уроках історії в контексті компетентнісного підходу. Оцінено стан сформованості вмінь учнів щодо самостійної роботи в процесі вивчення історії. Запропоновано вдосконалення методичних та практичних прийомів організації самостійної пізнавальної діяльності здобувачів освіти.

Результатом вивчення історії в сучасному загальноосвітньому навчальному закладі має бути не лише засвоєння фактів, понять, імен, зв'язків та тенденцій, а й формування ключових та предметних компетентностей, які сприятимуть розвитку самоосвіти учнів. Це включає в себе розвиток навичок самостійної пізнавальної діяльності, критичного мислення, здатності до нестандартного та творчого розв'язання проблем, а також усвідомлення сенсу вивченого матеріалу та застосування набутих знань і навичок у реальних життєвих ситуаціях.

Ключові слова: *учні; компетентності; історична компетентність; урок історії; методи навчання; навчально-методичне забезпечення; самостійна пізнавальна діяльність; Нова українська школа.*

Глибокі соціальні зміни зумовили нагальну потребу реорганізації системи освіти в Україні. Відповідно до концепції Нової української школи, сучасний освітній простір орієнтований на розвиток ключових та предметних компетентностей учнів, які в майбутньому сприятимуть формуванню успішних громадян. Особистостей, здатних адаптуватися до сучасних реалій: конкурентоспроможних, комунікабельних, активних у суспільстві, з високим професіоналізмом, навичками самореалізації та почуттям патріотизму.

Сучасний етап розвитку шкільної історичної освіти характеризується впровадженням компетентнісного підходу до формування змісту та організації навчального процесу. Це вимагає від вчителів підвищення їх професійної майстерності, активного впровадження сучасних методик і технологій, що дасть змогу адаптувати навчальний процес до інноваційних змін у освітній

діяльності. Новітні підходи до навчання історії повинні базуватися на розвитку аналітичного мислення школярів, умінь працювати з різними джерелами інформації, вирішення проблемних ситуацій, а також підвищення національної свідомості молоді. Важливу роль у цих процесах відіграють методи самостійного навчання, які активізують пізнавальну діяльність учнів, сприяють розвитку критичного мислення та самоосвіти.

Науково-методичні дослідження щодо організації самостійної навчальної діяльності школярів на уроках історії, з урахуванням компетентнісного підходу, представлені в публікаціях: О. Пометун, Н. Гупана, В. Власова; П. Мороза; М. Кондрашкіна; Н. Зеленкової; О. Липецького; В. Полякової та інших.

Зокрема, практичні методи розвитку навичок самостійної роботи на уроках історії описані в посібнику «Компетентністно орієнтована методика навчання історії в основній школі: методичний посібник» за авторством відомих методистів О. Пометун, Н. Гупана, В. Власова [13]. Історичну предметну компетентність охарактеризував П. Мороз [10]. Пізнавальну самостійність здобувачів освіти в контексті історико-педагогічного аналізу розглянув М. Кондрашкін [8]. Розвиток самостійної навчальної діяльності учнів старших класів проаналізувала Н. Зеленкова [5]. О. Липецький дослідив особливості формування самостійності підлітків у процесі дослідницької діяльності [9]. Разом з тим, впровадження ефективних методів формування навичок самостійного навчання школярів на уроках історії все ще залишається маловивченою темою.

Метою дослідження є аналіз освітніх технологій, методичних прийомів і засобів, що сприяють ефективному розвитку навичок самостійної навчальної діяльності учнів на уроках історії в контексті компетентнісного підходу Нової української школи.

Поняття «компетентність» трактують по-різному, залежно від наукового підходу. Її розглядають як глибоку обізнаність у певній сфері, сукупність знань, умінь і навичок, набутого досвіду та здатність їх ефективного застосування. За визначенням провідних науковців, О. Пометун, Н. Гупана, В. Власова, «компетентність» – «це сукупність (система) знань і умінь у дії. Вона може проявлятись на різних рівнях у кількох сферах життєдіяльності індивіда: сфері особистої ідентифікації, сфері поведінки, взаємодії з соціальним оточенням і соціальними інститутами, а також різноманітної діяльності людини» [13, с. 17]. Як зазначають педагоги під компетентнісним підходом в освіті розуміється спрямованість навчально-виховного процесу на формування і розвиток компетентностей особистості, що навчається.

Самостійна діяльність окреслюється більшістю науковців як різновид пізнавальної роботи учнів на уроці і вдома, виконання якої здійснюється за завданнями вчителя, але без його безпосередньої участі. Зокрема Н. Зеленкова аргументує, що самостійна пізнавальна діяльність – «це готовність до самостійного оволодіння знаннями на основі вольового зусилля. Як складна особистісна якість поєднує у структурі знання, мотиви, способи дій, рівень вираження яких має значний вплив на характер і результати навчальної

діяльності» [5, с. 31]. Самостійна робота сприяє формуванню низки важливих рис учнів, а саме: цілеспрямованість, самоорганізованість, пізнавальна активність, творче ставлення до будь-якої діяльності тощо.

Відповідно до Державного стандарту базової і повної середньої освіти (2020), важливим завданням освітнього процесу є вдосконалення вмінь і навичок самостійної навчальної діяльності, розвиток інтелектуальних, творчих здібностей учнів. Історичне мислення та критичний аналіз є базовими компетентностями, що допомагають школярам осмислювати та розуміти складні історичні явища, розвивати навички аргументації та формувати обґрунтовані думки [3]. Використання методів самостійного навчання на уроках історії у ЗЗСО якнайкраще забезпечує сталий розвиток цих навичок і вмінь.

Компетентнісний підхід сприяє активному залученню учнів до вивчення історичних фактів, джерел і документів. Вони ставлять запитання, аналізують різні точки зору, проводять порівняння історичних подій та виявляють причинно-наслідкові зв'язки. Це дозволяє учням не лише запам'ятовувати факти, а й глибше розуміти причини, що призвели до певних історичних подій [14, с. 21].

Основним показником сформованості рівня історичної свідомості є історична предметна компетентність учнів, яка відображає здатність розуміти минуле, що базується на знаннях, ціннісних орієнтирах і досвіді, здобутому під час навчання. У сучасних науково-методичних дослідженнях виділяють групи історичних компетентностей, які стосуються усвідомлення учнями часу, простору, реальності, ідентичності та ціннісних орієнтирів [15, с. 129].

Результатом навчальної діяльності учнів з історії, на думку О. Пометун та Г. Фреймана, мають стати такі компетентності: «хронологічна – передбачає вміння учнів орієнтуватися в історичному часі; просторова – орієнтування учнів в історичному просторі; інформаційна – вміння учнів працювати з джерелами історичної інформації; мовленнєва – будувати усні та письмові висловлювання щодо історичних подій і явищ; логічна – аналізувати, пояснювати історичні факти, формулювати теоретичні поняття, положення, концепції; аксіологічна – формулювати версії й оцінки історичного руху та розвитку» [7, с. 106-107].

Такий підхід реалізовано у Державному стандарті, де історична предметна компетентність визначається як здатність учнів самостійно аналізувати, осмислювати та оцінювати минуле України та світу, а також соціальний та моральний досвід минулих поколінь. Вона передбачає розвиток умінь школярів працювати з історичними джерелами, розуміти різні інтерпретації подій, а також формувати власні оцінки історичних явищ і процесів. Складові історичної предметної компетентності: мовленнєва, хронологічна, просторова, інформаційна, логічна та аксіологічна компетентності [3]. Державний стандарт також передбачає реалізацію наскрізних змістових ліній, таких як громадянська відповідальність, культурна самосвідомість, екологічна безпека, які тісно пов'язані з історичною освітою.

Під час вивчення історії у середній та старшій школі передбачено: «продовження розвитку компетентностей, які сформовані в попередні роки та

визначено очікувані результати, що мають бути досягненні по закінченні циклу навчання. Дотримуючись принципу наступності, за логікою ці результати у 5-6 класах досягаються на базовому рівні, в 7-9 на основному рівні, а у наступному продовжують поглиблюватися» [16, с. 318]. Навчальні програми розробляються з урахуванням дидактичних вимог до освітнього змісту, зокрема принципів доступності, доцільності, послідовності, системності, україноцентризму, наукового підходу та наступності в навчанні, а також орієнтації на діяльність і формування компетентностей.

Зокрема вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів з історії передбачають, що учениця/учень: орієнтується в історичному часі; виявляє взаємозалежність розвитку суспільства, господарства, культури й навколишнього природного середовища; мислить критично, працює з різними джерелами інформації; виявляє взаємозв'язок, взаємозалежність та взаємовплив історичних подій у контексті відповідних епох; усвідомлює власну гідність, поважає права і гідність інших осіб [3]. Протягом років навчання освітні компетентності, які повинні бути сформовані в процесі шкільної історичної освіти, поступово складнішають та поглиблюються.

Погоджуємося з думкою О. Пометун, що «розвиток ключових і предметних компетентностей не скасовує традиційні підходи до завдань освіти, які передбачали формування предметних знань, навичок, умінь. Більше того, компетентності базуються на них. Пріоритет компетентнісного підходу не тільки долає обмеженість академізму (не виключаючи його), а й надає здобутим знанням, навичкам та вмінням індивідуалізованого, конкретного життєво-смислового характеру, чітко визначеної практичної спрямованості щодо власного життя людини» [13, с. 19].

Розробка сучасного уроку історії в рамках компетентнісного підходу потребує впровадження ефективних педагогічних технологій, покращення якості підготовки вчителів, використання різноманітних форм і методів навчання. Освітній процес має орієнтуватися на розвиток мотивації, аналітичного мислення учнів, а також на формування їхніх навичок самостійної пізнавальної діяльності, враховуючи вікові особливості учнів та застосування знань в практичних ситуаціях [4, с. 19]. Підвищення ефективності навчання та активізація діяльності школярів полягає в належній організації самостійної навчальної роботи. Цей аспект займає важливе місце в схемі сучасного уроку, оскільки учень отримує глибокі знання лише в процесі власної вмотивованої пізнавальної діяльності [12, с. 209].

У таблиці представлені наукові погляди на рівні сформованості пізнавальної самостійної діяльності учнів [6, с. 132].

Науковець	*Рівні пізнавальної самостійності*
Г. Адамів	1) низький; 2) середній; 3) високий.
Г. Гаврилова	1) репродуктивний; 2) реконструктивний; 3) творчий.
Г. Головко	1) високий; 2) вище за середній; 3) середній; 4) нижче середнього; 5) недостатній.

Науковець	*Рівні пізнавальної самостійності*
І. Підкасистий	1) репродуктивний рівень; 2) перетворюючий рівень; 3) варіативний (частково-пошуковий); 4) творчий (вищий).
О. Савченко	1) низький; 2) середній; 3) достатній; 4) високий.
Л. Тархова	1) копіювальний (низький рівень); 2) відтворювально-творчий (середній рівень); 3) конструктивно-творчий (високий рівень).
В. Тюріна	1) пізнавальна самостійність відсутня; 2) репродуктивна самостійність; 3) реконструктивно-варіативна самостійність; 4) творчий рівень самостійності.
Т. Шамова	1) репродуктивний; 2) частково-пошуковий; 3) дослідницький.

Узагальнюючи можна виділити наступні рівні сформованості самостійності здобувачів освіти на уроках історії:

1. Найпростіша відтворювальна самостійність. Учень, маючи зразок чи правило, самостійно вирішує завдання на застосування. Однак якщо завдання не відповідає зразку, він не здатен його виконати і часто відмовляється від спроби змінити підхід.

2. Варіативна самостійність. Виявляється в умінні вибирати одне з кількох правил або визначень і застосовувати його для вирішення завдання. Учні на цьому рівні демонструють здатність до порівняння і аналізу.

3. Частково пошукова самостійність. Виявляється в здатності учня, спираючись на надані пам'ятки та вказівки, розробляти узагальнені способи розв'язання більш широкого кола завдань. Учень здатен застосовувати різні методи для вирішення завдань нового типу і шукає власний спосіб діяльності. На цьому рівні самостійності вже проявляються елементи творчості та ініціативи.

4. Творча самостійність – вищий рівень самостійності учня. На цьому етапі він застосовує різноманітні методи розумової діяльності, зокрема аналіз, синтез, порівняння та абстрагування. Такий рівень виявляється у здатності самостійно ставити проблему чи завдання, розробляти план вирішення, шукати ефективні способи розв'язання, а також формулювати гіпотези і перевіряти їх [11, с. 112]. Отже, на стан та рівні сформованості навичок самостійної діяльності школярів на уроках історії впливає мотивація, пізнавальний інтерес, особистісний та рефлексивний чинники.

Серед технологій і форм організації самостійного навчання пріоритетне місце займають активні технології, які орієнтовані на самостійний пошук істини та сприяють розвитку критичного мислення, ініціативи й творчості. До таких методів належать: ситуаційно-рольові ігри, метод відкритої трибуни, психологічні тренінги, «мозкові атаки», методи аналізу соціальних ситуацій з морально-етичним аспектом, ігри-драматизації тощо. Окрім цих методів, доцільно застосовувати також традиційні форми: бесіди, диспути, лекції, семінари, робота з книгою та періодичними виданнями, а також самостійне рецензування.

Урок історії, метою якого є формування навичок самостійної роботи учнів, повинен базуватися на принципах технологій проблемного навчання та

розвитку критичного мислення. Критичне мислення – це форма наукового мислення, яка передбачає прийняття ретельно зважених рішень щодо певних висловлювань: чи варто їх приймати, відкинути або відкласти, а також оцінку рівня впевненості в цьому рішенні. «Критично мисляча людина має здібність і устремління оцінювати різні твердження та робити об'єктивні судження на основі добре обґрунтованих доказів. Мета критичного мислення полягає у встановленні об'єктивної істини» [17, с. 5].

Історичне мислення найкраще формується через комунікативне (діалогове) спілкування, коли висновки не передаються від вчителя до учнів у готовому вигляді, а виникають на основі власного пізнавального досвіду. Виділяють низку комунікативних процесів на уроках, які сприяють розвитку самостійного мислення школярів: діалог, дискусія, групова робота [4; 11; 13]. Уроки у формі семінарів, практикумів, диспутів, конференцій, повинні зайняти першочергове місце в організації самостійної пізнавальної діяльності учнів за компетентнісним підходом. Саме ці форми роботи найбільше сприяють розвитку навичок школярів самостійно аналізувати ситуації, критично оцінювати їх і шукати продумані рішення.

Вважаємо, що надзвичайно актуальним є метод навчальних проєктів. Педагоги відповідно до виду діяльності, розрізняють такі типи навчальних проєктів: дослідницькі, практично-орієнтовані, інформаційно-пошукові, рольово-ігрові, творчі, навчально-пізнавальні, соціальні. Саме під час таких заходів відбувається навчання через практичну діяльність, яке реалізується завдяки командній роботі та інтерактивним підходам. Це значно покращує сприйняття навчального матеріалу учнями, сприяє їхній глибшій залученості до процесу навчання та розвитку важливих навичок, таких як співпраця та комунікація [1, с. 55]. Дослідницькі проєкти допоможуть учням здобути більше знань про свою країну, її історію та культуру, а також про видатних людей, які зробили значний внесок у розвиток державності. Процес рефлексії та оцінювання власної діяльності через обмін думками на семінарах або віртуальний захист творчих робіт сприятиме формуванню навичок самоаналізу та здатності ефективно презентувати результати своєї роботи.

Незважаючи на очевидні переваги впровадження компетентнісного навчання, існують певні труднощі в його реалізації. Зокрема Н. Гупан виокремлює наступні проблеми: «автори стандарту з різних галузей по-різному уявили процес формування компетентностей, що відобразилось у різних підходах, закріплених у тексті документів; нормативні документи, що так чи інакше врегульовують освітній процес є непослідовними, не координуються один з одним (починаючи з переліку компетентностей, понять предметна і ключова компетентності, компетентність і компетенція та ін.)» [13, с. 22]. Важливою проблемою є недостатня кількість практичних шляхів впровадження теорії в життя. Це значною мірою зумовлено направленістю вчителів, учнів та батьків на результати ЗНО/НМТ, що стимулює застосування відтворювального, знаннєвого підходу до освітніх результатів. Незважаючи на те, що компетентнісний підхід широко відображений у нормативних

документах, його реалізація у змісті шкільних підручників і навчальних програм поки що не досягла належного рівня. Використання традиційних педагогічних технологій, розроблених для знаннєвого підходу, у формуванні компетентностей учнів є проблематичним. Також існують труднощі у встановленні ефективної взаємодії з соціальними партнерами школи, громадськими організаціями, а також із батьками. Реальний життєвий аспект компетентностей може бути сформовано в учнів лише за умови такої тісної взаємодії [13, с. 22].

Сучасний компетентнісно орієнтований урок історії, крім вивчення програмного матеріалу, має реалізовувати потенціал компетентнісного підходу в громадянській та історичній освітній галузі. Історія України та всесвітня історія як навчальні дисципліни мають широкі можливості для організації самостійної пізнавальної діяльності учнів. Методика формування предметної компетентності на уроках історії передбачає системне засвоєння знань з їх подальшим застосуванням на практиці, що сприятиме максимальному залученню учнів до навчального процесу.

Висновки. Результатом вивчення історії в сучасному загальноосвітньому навчальному закладі має бути не лише засвоєння фактів, понять, імен, зв'язків та тенденцій, а й формування ключових та предметних компетентностей, які сприятимуть розвитку самоосвіти учнів. Це включає в себе розвиток навичок самостійної пізнавальної діяльності, критичного мислення, здатності до нестандартного та творчого розв'язання проблем, а також усвідомлення сенсу вивченого матеріалу та застосування набутих знань і навичок у реальних життєвих ситуаціях.

Використана література:

1. Вітюк М. В. Використання методу проектів на уроках історії. *ΛΌГОΣ. Мистецтво наукової думки*. 2019. № 3. С. 54-55.
2. Гончарова О. С. Формування громадянської та соціальної компетентності учнів на уроках історії. *Історія та правознавство*. 2019. № 7/9. С. 29-33.
3. Державний стандарт базової середньої освіти (2020). URL : https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti.
4. Дмитренко К. А., Коновалова М. В., Семиволос О. П., Бекетова С. В. Звичайні форми роботи – новий підхід: розвиваємо ключові компетентності : методичний посібник. Харків : «Основа», 2018. 119 с.
5. Зеленкова Н. І. Формування пізнавальної самостійності старшокласників у навчальному процесі. *Рідна школа*. 2005. № 8. С. 31-33.
6. Кабанкова О. М. Формування пізнавальної самостійності студентів технічного університету в процесі вивчення іноземної мови. Дис. … канд. пед. наук : 13.00.09. Луцьк; Харків, 2018. 294 с.
7. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / за заг. ред. О. В. Овчарук. Київ : «К.І.С.», 2004. 112 с.
8. Кондрашкін М. Ю. Пізнавальна самостійність здобувачів освіти в контексті історико-педагогічного аналізу. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти :* збірник наукових праць. 2023. № 79. С. 5-13.
9. Липецький О. П. Особливості формування пізнавальної самостійності підлітків у процесі дослідницької діяльності. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. 2010. Вип. 14. Кн. 2. С. 416-425.

10. Мороз П. В. Історична предметна компетентність учнів старшої школи: визначення та складники. URL : https://lib.iitta.gov.ua/719398/1/%D0%A2%D0%B5%D0%B7%D0%B8%20%D0%9C%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B7%20%D0%9F..pdf.
11. Полякова В. Я. Дидактичні засади організації самостійної навчальної діяльності учнів старшої школи. Дис. … канд. пед. наук : 13.00.09. ТНПУ ім. В. Гнатюка. Тернопіль, 2015. 198 с.
12. Полякова В. Я. Зміст і сутність самостійної навчальної діяльності учнів старшої школи. *Педагогіка вищої та середньої школи :* збірник наукових праць. 2012. Вип. 34. С. 208-215.
13. Пометун О. І., Гупан Н. М., Власов В. С. Компетентнісно орієнтована методика навчання історії в основній школі : методичний посібник. Київ : ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 208 с.
14. Родигіна І. В. Реалізація компетентнісного підходу до навчання (управлінський аспект). *Освіта і управління*. 2004. Т. 7. № 3/4. С. 18-23.
15. Старєва А. М. Методика навчання історії: особистісно орієнтований підхід : навчально-методичний посібник. Миколаїв : Іліон, 2007. 152 с.
16. Старжець В. І. Методика використання формувального оцінювання на уроках історії. *Актуальні питання гуманітарних наук :* міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького ДПУ ім. І. Франка. 2023. Вип. 64. Том 2. С. 317-322.
17. Терно С. О. Методика розвитку критичного мислення школярів у процесі навчанні історії. Харків : Основа, 2012. 93 с.

References:

1. Vitiuk M. V. (2019). Vykorystannia metodu proektiv na urokakh istorii [Using the project method in history lessons]. *ΛΌΗΟΣ. Mystetstvo naukovoi dumky*. № 3. S. 54-55 [in Ukrainian].
2. Honcharova O. S. (2019). Formuvannia hromadianskoi ta sotsialnoi kompetentnosti uchniv na urokakh istorii [Formation of civic and social competence of pupils in history lessons]. *Istoriia ta pravoznavstvo*. № 7/9. S. 29-33 [in Ukrainian].
3. Derzhavnyi standart bazovoi serednoi osvity (2020) [State standard of basic secondary education]. URL : https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti [in Ukrainian].
4. Dmytrenko K. A., Konovalova M. V., Semyvolos O. P., Beketova S. V. Zvychaini formy roboty – novyi pidkhid: rozvyvaiemo kliuchovi kompetentnosti : metod. posibnyk [Conventional forms of work – a new approach: developing key competencies: a methodological guide]. Kharkiv : «Osnova», 2018. 119 s. [in Ukrainian].
5. Zelenkova N. I. (2005). Formuvannia piznavalnoi samostiinosti starshoklasnykiv u navchalnomu protsesi [Formation of cognitive independence of high school students in the educational process]. *Ridna shkola*. № 8. S. 31-33 [in Ukrainian].
6. Kabankova O. M. (2018). Formuvannia piznavalnoi samostiinosti studentiv tekhnichnoho universytetu v protsesi vyvchennia inozemnoi movy [Formation of cognitive independence of technical university students in the process of learning a foreign language]. Dys. … kand. ped. nauk : 13.00.09. Lutsk; Kharkiv. 294 s. [in Ukrainian].
7. Kompetentnistnyi pidkhid u suchasnii osviti: svitovyi dosvid ta ukrainski perspektyvy [Competency-based approach in modern education: world experience and Ukrainian prospects] / za zah. red. O. V. Ovcharuk. Kyiv : «K.I.S.», 2004. 112 s. [in Ukrainian].
8. Kondrashkin M. Yu. (2023). Piznavalna samostiinist zdobuvachiv osvity v konteksti istoryko-pedahohichnoho analizu [Cognitive independence of students in the context of historical and pedagogical analysis]. *Problemy inzhenerno-pedahohichnoi osvity*. № 79. S. 5-13 [in Ukrainian].
9. Lypetskyi O. P. (2010). Osoblyvosti formuvannia piznavalnoi samostiinosti pidlitkiv u protsesi doslidnytskoi diialnosti [Peculiarities of the formation of cognitive independence of adolescents in the process of research activities]. *Teoretyko-metodychni problemy vykhovannia ditei ta uchnivskoi molodi*. Vyp. 14. Kn. 2. S. 416-425 [in Ukrainian].
10. Moroz P. V. Istorychna predmetna kompetentnist uchniv starshoi shkoly: vyznachennia ta skladnyky [Historical subject competence of high school students: definition and components]. URL : https://lib.iitta.gov.ua/719398/1/%D0%A2%D0%B5%D0%B7%D0%B8%20%D0%9C%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B7%20%D0%9F.pdf [in Ukrainian].
11. Poliakova V. Ya. (2015). Dydaktychni zasady orhanizatsii samostiinoi navchalnoi diialnosti uchniv starshoi shkoly [Didactic principles of organizing independent educational activities of high school students]. Dys… kand. ped. nauk : 13.00.09. TNPU im. V. Hnatiuka. Ternopil. 198 s. [in Ukrainian].

12. Poliakova V. Ya. (2012). Zmist i sutnist samostiinoi navchalnoi diialnosti uchniv starshoi shkoly [The content and essence of independent learning activities of high school students]. *Pedahohika vyshchoi ta serednoi shkoly :* zbirnyk naukovykh prats. Vyp. 34. S. 208-215 [in Ukrainian].
13. Pometun O. I., Hupan N. M., Vlasov V. S. (2018). Kompetentnistno oriientovana metodyka navchannia istorii v osnovnii shkoli [Competency-based methodology for teaching history in primary school] : metodychnyi posibnyk. Kyiv : TOV «KONVI PRINT». 208 s. [in Ukrainian].
14. Rodyhina I. V. (2004). Realizatsiia kompetentnisnoho pidkhodu do navchannia (upravlinskyi aspekt) [Implementation of a competency-based approach to learning (management aspect)]. *Osvita i upravlinnia*. T. 7. № 3/4. S. 18-23 [in Ukrainian].
15. Starieva A. M. (2007). Metodyka navchannia istorii: osobystisno oriientovanyi pidkhid [History teaching methodology: a person-centered approach] : navchalno-metodychnyi posibnyk. Mykolaiv : Ilion. 152 s. [in Ukrainian].
16. Starzhets V. I. (2023). Metodyka vykorystannia formuvalnoho otsiniuvannia na urokakh istorii [Methods of using formative assessment in teaching history]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk :* mizhvuzivskyi zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh Drohobytskoho DPU im. I. Franka. Vyp. 64. Tom 2. S. 317-322 [in Ukrainian].
17. Terno S. O. (2012). Metodyka rozvytku krytychnoho myslennia shkoliariv u protsesi navchanni istorii [Methodology for developing critical thinking in schoolchildren in the process of teaching history]. Kharkiv : «Osnova». 93 s. [in Ukrainian].

V. Starzhets, A. Levder. Organization of independent learning activities of pupils in history lessons according to the competency-based approach of the New Ukrainian School.

The introduction of effective teaching methods is a key factor in ensuring high quality of the educational process in secondary education institutions. A special role is played by methods of self-study, which activate students' cognitive activity, contribute to the development of critical thinking and independent educational activity.

The article considers modern approaches to the application of methods of independent cognitive activity in history lessons, aimed at optimizing the educational process and increasing students' interest. The purpose of the study is to analyze educational technologies, methodological techniques and tools that contribute to the effective development of students' independent learning skills in history lessons in the context of the competency-based approach of the New Ukrainian School.

The main advantages of self-study methods are identified, which can be used to stimulate communication skills, develop critical thinking and creative potential of students. The organization of independent learning activities in history lessons in the context of the competency-based approach is analyzed. The state of formation of students' skills in independent work in the process of studying history is assessed. It is proposed to improve methodological and practical methods for organizing independent cognitive activity of students.

The result of studying history in a modern general education institution should be not only the assimilation of facts, concepts, names, connections and trends, but also the formation of key and subject competencies that will contribute to the development of students' self-education. This includes the development of skills of independent cognitive activity, critical thinking, the ability to non-standard and creative problem solving, as well as the awareness of the meaning of the studied material and the application of acquired knowledge and skills in real life situations.

Keywords: *students; competencies; historical competence; history lesson; teaching methods; educational and methodological support; independent educational activity; New Ukrainian school.*